

Охорона здоров'я дітей та підлітків

Український міжвідомчий збірник

Збірник є правонаступником попереднього, заснованого в 1970 році.

Засновник — Державна установа «Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків Національної академії медичних наук України» (ДУ «ІОЗДП НАМН»).

1-2[39-40] 2025

ISSN 2519-2132 (online)

ISSN 0369-8041 (print)

ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ

Засновано у 1970 році

видається двічі на рік

ЗАСНОВНИК І ВИДАВЕЦЬ

Державна установа

«Інститут охорони здоров'я дітей
та підлітків Національної академії
медичних наук України»

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ

ДУ «ІОЗДП НАМН»

пр. Ювілейний, 52-А

61153, м. Харків, Україна

Тел. редакції:

+38(050) 323-10-06

E-mail: journal@iozdp.org.ua

<https://journal.iozdp.org.ua>

Рекомендовано для розміщення через Інтернет та друку
Вченою радою ДУ «ІОЗДП НАМН»
(протокол № 12 від 12.12.2025 р.)

Головний редактор: Г. М. Даниленко
(д-р мед. наук, професор, директор ДУ «ІОЗДП НАМН»)

Заступник головного редактора: В. О. Диннік
(д-р мед. наук, заст. директора ДУ «ІОЗДП НАМН»)

Відповідальний секретар: М. Л. Водолажський
(канд. мед. наук, заст. директора ДУ «ІОЗДП НАМН»)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Н. В. Багацька (д-р мед. наук, проф.), Л. Ф. Богмат (д-р мед. наук, проф.), Г. В. Кукуруза (д-р мед. наук), І. С. Лебець (д-р мед. наук, проф.), С. О. Левенець (д-р мед. наук, проф.), О. Ю. Майоров (д-р мед. наук, проф.), Е. А. Михайлова (д-р мед. наук), О. І. Плехова (д-р мед. наук, проф.), І. Л. Пую (д-р мед. наук), Л. К. Пархоменко (д-р мед. наук, проф.), Л. І. Рак (д-р мед. наук), С. І. Турчина (д-р мед. наук), Н. С. Шевченко (д-р мед. наук, проф.)

Свідоцтво про державну реєстрацію Серія KB № 24678-14618P
від 29.10.2020 р.

Підписано до друку 19.12.2023 р.

Формат — 60 x 84/8

Папір офсет. Друк офсет.

Ум. друк. арк. — 10,11

Замовлення №

Наклад 200 прим.

Відповідальність за зміст, добір та викладення фактів у статтях несуть автори, за зміст та оформлення інформації про лікарські засоби - замовники. Передрук опублікованих статей можливий за згоди редакції та з посиланням на джерело.

Видання призначено для фахівців галузі охорони здоров'я.

розвиток був в межах вікової норми. Діти першого року життя, які народилися у матерів від багатоплідних вагітностей після органозберігаючого лікування передраку і початкових стадій раку ендометрія з використанням екстракорпорального запліднення, мали різке відставання когнітивного і слабкі навички в соціально-емоційному розвитку, порушення дрібної моторики і мови. Дані онтогенетичні процеси відбуваються в суворій послідовності на певних стадіях формування психіки, тому навіть незначні порушення в цих процесах можуть надовго порушити структурні і функціональні властивості мозку. Неврологічна симптоматика у цих дітей була представлена ознаками гіпотонії і гіпореклексії у 65,0% випадків, у 32,5% — підвищенням нейро-рефлекторної збудливості.

Висновки. Таким чином, отримані дані показали наявність неврологічної симптоматики, порушень розвитку мови, дрібної моторики, когнітивного і соціально-емоційного розвитку у дітей першого року життя, які народилися у матерів від багатоплідних вагітностей після органозберігаючого лікування передраку і початкових стадій раку ендометрія з використанням екстракорпорального запліднення. Це диктує необхідність їх подальшої диспансеризації та реабілітації.

СПЕКТР ЗБУДНИКІВ ІНФЕКЦІЙ СЕЧОВОЇ СИСТЕМИ У ДІТЕЙ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ ДО ТА ПІСЛЯ ПОЧАТКУ ВІЙНИ

Захарченко Н. А.

Запорізький державний медико-фармацевтичний університет, кафедра госпітальної педіатрії
м. Запоріжжя
nataliamd18@gmail.com

Інфекції сечової системи (ІСШ) є одними з найпоширеніших бактеріальних захворювань у дитячому віці, поступаючи лише респіраторним інфекціям. Вони становлять серйозну медичну проблему через ризик рецидивів, можливість розвитку хронічних форм, рубцювання ниркової паренхіми та формування хронічної ниркової недостатності в майбутньому. Основним збудником ІСШ традиційно залишається *Escherichia coli*, однак у різних регіонах та часових проміжках спостерігаються коливання у структурі патогенів.

Відомо, що етіологічна структура бактеріальних інфекцій значною мірою залежить від соціально-економічних умов, санітарного стану, якості медичної допомоги та раціональності антибіотикотерапії. Після початку повномасштабної війни в Україні (2022 р.) система охорони здоров'я зазнала суттєвих змін: обмеження у постачанні лікарських засобів, міграція населення, зростання частоти нозокоміальних інфекцій, а також неконтрольоване використання антибіотиків на тлі обмеженого доступу до медичних закладів. Усе це створює передумови для трансформації мікробного пейзажу дитячих інфекцій, зокрема інфекцій сечової системи.

Порівняння спектра бактеріальних збудників ІСШ у дітей у довоєнний та воєнний періоди є важливим для розуміння нових епідеміологічних тенденцій, оцінки ризику поширення резистентних штамів і корекції емпіричних схем антибіотикотерапії.

Тому **метою** дослідження було порівняти етіологічну структуру інфекцій сечової системи у дітей Запорізької області у довоєнний період (2018–2020 рр.) та у період повномасштабної війни (2023 р.) і визначити основні тенденції зміни провідних збудників ІСШ.

Матеріали та методи. Проведено ретроспективний аналіз результатів бактеріологічних досліджень сечі у дітей, зі встановленим діагнозом інфекція сечовидільної системи, що знаходилися на лікуванні у Запорізькій обласній дитячій клінічній лікарні. Проаналізовано 146 зразків, отриманих у довоєнний період (2018–2020 рр.) та 195 зразків за 2023 р. Для розпізнання штамів бактерій застосовувалися загальноприйняті методи посіву сечі на готові живильні середовища фабричного виготовлення (Колумбійський кров'яний агар «BioMerieux», Франція і селективний шоколадний агар «BioMerieux», Франція). Верифікацію збудника проводили на бактеріологічному аналізаторі «BioMerieux», Франція.

Результати дослідження та їх обговорення. У довоєнний період частка Гр– збудників становила 68,5%, тоді як у 2023 році кількість Гр– збудників знизилася до 61,0%. Грампозитивні збудники становили 31,5% та 38,5% відповідно. У 2023 році у 0,5% дітей збудником були гриби (*Candida albicans*). Представниками

грам-негативної флори у 2018–2020 рр. виступали: *Escherichia coli* (53,4%), *Enterobacter cloacae* (1,4%), *Klebsiella pneumoniae* (8,2%), *Proteus mirabilis* (5,5%). Гр+ флора складалася з *Enterococcus faecalis* (3,4%) та *Enterococcus faecium* (28,1%). У 2023 році отримана наступна картина: *Escherichia coli* (37,4%), *Klebsiella pneumoniae* (10,8%), *Proteus mirabilis* (4,1%), *Acinetobacter baumannii* (1,0%), *Enterobacter cloacae* (1,5%), *Morganella morganii* (0,5%), *Pseudomonas aeruginosa* (5,1%), *Providencia rettgeri* (0,5%), *Enterococcus faecalis* (28,7%), *Enterococcus faecium* (0,5%), *Staphylococcus epidermidis* (1,5%), *Staphylococcus aureus* (1,0%), *Staphylococcus haemolyticus* (1,5%), *Staphylococcus, coagulase negative* (1,5%), *Corynebacterium amycolatum* (0,5%), *Corynebacterium amycolatum* (3,1%).

Результати порівняння свідчать про зміну етіологічної структури інфекцій сечової системи у дітей у післявоєнний період порівняно з довоєнними роками. Виявлено тенденцію до зменшення частки грамнегативних збудників (з 68,5% до 61,0%) при одночасному зростанні частоти грампозитивної флори (з 31,5% до 38,5%). Поява у 2023 році *Candida albicans* (0,5%) свідчить про можливе підвищення ролі грибкових патогенів, що може бути пов'язане з тривалою антибіотикотерапією та імунними змінами у дітей.

Найбільш суттєвою зміною серед грамнегативних бактерій стало зниження частоти виділення *Escherichia coli* – з 53,4% у довоєнний період до 37,4% у 2023 році. Водночас зросла частка *Klebsiella pneumoniae* (з 8,2% до 10,8%) та з'явилися нові, раніше поодинокі або відсутні збудники – *Pseudomonas aeruginosa* (5,1%), *Acinetobacter baumannii* (1,0%), *Morganella morganii* та *Providencia rettgeri* (по 0,5%). Це може свідчити про зростання ролі умовно-патогенної та нозокоміальної флори, що часто асоціюється з антибіотикорезистентністю.

Серед грампозитивних бактерій відмічено значне збільшення частоти *Enterococcus faecalis* (з 3,4% до 28,7%) при майже повному зникненні *Enterococcus faecium* (з 28,1% до 0,5%). Така зміна може бути зумовлена еволюцією локальних штамів, відмінностями у стійкості до антимікробних препаратів або змінами у контингенті пацієнтів. Крім того, у 2023 році з'явилися представники роду *Staphylococcus* (*S. epidermidis*, *S. aureus*, *S. haemolyticus*, коагулазонегативні стафілококи), а також *Corynebacterium amycolatum*, що раніше не виявлялися. Їхня присутність може вказувати на зростання частоти внутрішньолікарняних інфекцій та контамінації збудниками шкірного походження.

Результати дослідження демонструють зміщення етіологічного спектра ІСШ у дітей у бік більш різноманітної та резистентної мікрофлори, що, ймовірно, відображає вплив змінених умов життя, доступу до медичної допомоги та неконтрольованого застосування антибіотиків у воєнний період.

Висновки

1. Етіологічна структура інфекцій сечової системи у дітей зазнала певних змін у післявоєнний період: частка грамнегативних збудників зменшилася з 68,5% до 61,0%, тоді як грампозитивна флора зросла з 31,5% до 38,5%. Незважаючи на зниження частоти *Escherichia coli*, цей мікроорганізм залишається провідним етіологічним агентом ІСШ у дітей. Водночас збільшилася роль *Klebsiella pneumoniae* та *Pseudomonas aeruginosa*, що свідчить про підвищення частоти нозокоміальних інфекцій.

2. Серед грампозитивних збудників спостерігається відчутне зростання частки *Enterococcus faecalis* та поява *Staphylococcus spp.* і *Corynebacterium amycolatum*, тобто відбувається розширення спектра умовно-патогенної флори.

3. Отримані результати підкреслюють необхідність постійного мікробіологічного моніторингу, раціонального використання антибіотиків та адаптації емпіричних схем лікування ІСШ у дітей до нових епідеміологічних умов воєнного періоду.

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФІЗІОЛОГІЇ, ПАТОЛОГІЇ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ МЕДИЧНОГО

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ ТА ПІДЛІТКІВ

МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ

(М. ХАРКІВ, 12–14 ЛИСТОПАДА 2025 РОКУ)

ГЕНЕТИЧНІ ПРИЧИНИ ФОРМУВАННЯ ПСИХІЧНИХ РОЗЛАДІВ У ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ Багацька Н. В.	5
САМОЕФЕКТИВНІСТЬ ГРУДНОГО ВИГОДОВУВАННЯ СЕРЕД МАТЕРІВ В УКРАЇНІ Барська Л. Я., Кірсанова Т. О., Русановська О. В., Ільков О. В., Олійник В. С., Узак І. В., Мітельов Д. А.	6
INVOLVEMENT OF MULTIDISCIPLINARY MEDICAL TEAMS AND MHGAP LEADERSHIP IN THE MANAGEMENT OF COMMON MENTAL DISORDERS IN CHILDREN: UKRAINIAN EXPERIENCE AND FUTURE PERSPECTIVES Bobrova O. V., Mikhanovska N. H., Tsukor N. H.	7
КОМОРБІДНА ПАТОЛОГІЯ ПРИ ОЖИРІННІ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ Бузницька О. В.	8
КНАУКОМЕТРИЧНИЙ АНАЛІЗ ДОСЛІДНИЦЬКИХ РОБІТ У ГАЛУЗІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я Водолажський М. Л., Фоміна Т. В., Кошман Т. В.	9
ОЦІНКА ГОРМОНАЛЬНОГО ФОНУ У ШКОЛЯРІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ В УКРАЇНІ Волкова Ю. В., Кашкалда Д. А., Сухова Л. Л.	10
СТАН ФУНКЦІЇ ЗОВНІШНЬОГО ДИХАННЯ У ПІДЛІТКІВ З ЮВЕНІЛЬНИМ ІДІОПАТИЧНИМ АРТРИТОМ З УРАХУВАННЯМ СТАНУ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я Головко Т. О., Богмат Л. Ф., Шевченко Н. С., Кривошей Г. В., Дем'яненко М. В.	12
МЕДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ШКОЛЯРІВ. ПОГЛЯД ПЕДАГОГІВ Даниленко Г. М., Страшок Л. А., Водолажський М. Л., Кошман Т. В., Фоміна Т. В., Сидоренко Т. П.	13
ВПЛИВ ХРОНІЧНОГО ПСИХОЕМОЦІЙНОГО СТРЕСУ НА СТАН СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ СИСТЕМИ У ДІТЕЙ ХВОРИХ НА ЮВЕНІЛЬНИЙ ІДІОПАТИЧНИЙ АРТРИТ Головко Т. О., Ніконова В. В., Кашкалда Д. А.	14
СТАН ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ, ЯКІ НАРОДИЛИСЯ У МАТЕРІВ ПІСЛЯ ОРГАНОЗБЕРІГАЮЧОГО ЛІКУВАННЯ ПЕРЕДРАКУ І ПОЧАТКОВОГО РАКУ ЕНДОМЕТРІЯ В РЕЗУЛЬТАТІ ВИКОРИСТАННЯ ДОПОМІЖНИХ РЕПРОДУКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ Єгоров О. О.	16
СПЕКТР ЗБУДНИКІВ ІНФЕКЦІЙ СЕЧОВОЇ СИСТЕМИ У ДІТЕЙ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ ДО ТА ПІСЛЯ ПОЧАТКУ ВІЙНИ Захарченко Н. А.	17
ВПЛИВ ДИХАЛЬНОЇ ГІМНАСТИКИ НА РЕГУЛЯТОРНІ МЕХАНІЗМИ ВЕГЕТАТИВНОЇ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ У ПІДЛІТКІВ З СОМАТОФОРМНОЮ ВЕГЕТАТИВНОЮ ДИСФУНКЦІЄЮ ЗА ДАНИМИ КАРДІОІНТЕРВАЛОГРАФІЇ Земляна О. В., Люта Л. В.	19
ПОТЕНЦІЙНІ СИНДРОМ АСОЦІЙОВАНІ ДІАГНОСТИЧНІ БІОМАРКЕРИ ПРИ РОЗЛАДАХ СПЕКТРУ АУТИЗМУ У ДІТЕЙ Каменщик А. В., Беленічев І. Ф.	21
ПОКАЗНИКИ ПРОЦЕСІВ ВІЛЬНОРАДИКАЛЬНОГО ОКИСЛЕННЯ У ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ З ЮВЕНІЛЬНИМ ІДІОПАТИЧНИМ	